

TRO & MISSION

ALLE HAR BRUG FOR
AT BLIVE MØDT MED
ET NÅDIGT BLIK

> SIDE 10

TEMA:
MAGT OG
MISBRUG

> SIDE 24

LUKA REJSER UD I VERDEN
FOR AT TJENE GUD

> SIDE 6

MISSIONÆRBESØG STYRKER
NÆRKONTAKTEN

> SIDE 18

NY PETER ØVIG-BOG OM OVER-
GREB PÅ LM'S BØRNEHJEM

> SIDE 22

KOMBINÉR PRAKTISK ERFARING MED PÆDAGOGISK ARBEJDE!

Er du uddannet håndværker, mekaniker, økonom, rengøringsassistent, gartner, revisor, it-supporter eller facilitator ... og har lyst til pædagogisk arbejde?

På Solglimt kan vi tilbyde dig en pædagogisk stilling, hvor du samtidig kan gøre gavn med den erfaring, du har fra et andet fag.

Solglimt

Solglimt er en døgninstitution for voksne med psykisk funktionsnedsættelse. Vi bygger på kristne værdier og ønsker en kollega, som deler det grundsyn.

Jobbet

Vi leder efter dig, som brænder for at gøre en forskel for andre og har mod på at tillære nye kompetencer. Du vil gradvist blive trænet og uddannet til det pædagogiske. Og vi vil støtte dig i at tage en meritpædagoguddannelse.

På Solglimt skal du – ud over almene pædagogiske opgaver – bruge dit fag i samspil med beboere eller hjælpe med administrative opgaver.

Nysgerrig?

Se hele stillingsprofilen på solglimt-vildbjerg.dk

Kom til orienteringsmøde 27/9 kl. 16-18 – eller kontakt forstander Jan Lavdal på tlf. 2424 9703 eller mail: soljl@diakon.dk

Ansøgning

Ansøgningsfrist: 5/10.

CV og motiveret ansøgning skal uploades via solglimt-vildbjerg.dk

Tiltrædelse: 1/11 eller efter aftale.

Solid Bibelundervisning

Konfirmand Kursus 2024

30. juni – 13. juli

Tilmelding åbner
2. oktober 2023 kl. 17
konfirmandkursus.dk

Kursussteder

Nordsjællands Efterskole
Løgumkloster Efterskole
Frøstruphøve Efterskole
Hedemølle Efterskole

Nye Venner

INDHOLD

- 6 Luka viser Guds kærlighed gennem praktisk hjælp

- 10 **PORTRÆT**
Marie hjælper de mindste med at sætte ord på det sværeste

18 **LM RUNDT**

- > Missionærbesøg styrkede forbindelsen
- > En hel gudstjeneste med fokus på bøn
- > Vi skal blive bedre til at tage børn alvorligt

24 **TEMA: MAGT OG MISBRUG**

- > Overgreb kan starte på mange måder
- > Misbrug med åndelig overbygning
- > Lejrledere: Regler beskytter både os og børnene

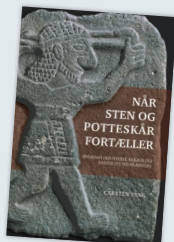
30 **TRO I FAMILIEN**

- > Det er ikke ok!
- > Hvad vil du svare eller gøre?

32 **KIRKEN VERDEN RUNDT**

35 **NYT FRA LM**

- 36 Halv sorg og dobbelt glæde

37 **ANMELDELSE**

Når sten og potteskår fortæller

- 38 "Jeg fandt troen på Jesus på et norsk bjerg"

MORTEN HOLGÅRD TYCHSEN

ANSV. REDAKTØR

MHT@DLM.DK

LM UNDSKYLDER FOR OFRENES SKYLD

Der findes emner, som kan få os til at slå blikket ned, eller som frister os til at tale udenom – særligt hvis vi på en eller anden måde er involverede.

Forfatteren Peter Øvig giver os en anledning til at tale om et sådant emne, når han i sin nye bog *Dem, der ikke tier* blandt andet beskriver overgreb, som blev begået på børnehjemmet Solgården tilbage i 50'erne, 60'erne og 70'erne. Det er ubehagelig læsning, særligt fordi folk fra LM, som dengang blev involveret, ikke tog pigernes anmeldelser alvorligt.

På den baggrund giver ledelsen i LM nu en officiel og uforbeholden undskyldning til ofrene og andre involverede – herunder for den måde, sagen blev håndteret på for godt 50 år siden.

ER UNDSKYLDNINGER KUN FOR DE SKYLDIGE?

Men kan man godt sige undskyld på andres vegne? Er det løb ikke kørt, da de virkelig ansvarlige ikke længere er her til at tage ansvaret på sig?

I et moderne samfund som vores kan det være vanskeligt at forstå logikken i et bredere skyldsbegreb end det individuelle. Og som kristen, hvor den personlige frelse netop består i, at Kristus tog min skyld på sig, kan det ligeledes

virke fremmed på én, når nogle undskylder på andres vegne. Det kan endda virke uretfærdigt.

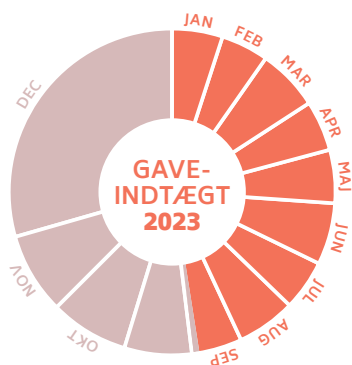
Men Bibelen giver faktisk eksempler på tilfælde, hvor skyld er noget, man ikke blot kan tage på sig på det personlige plan. Den gudfrygtige profet Daniel for eksempel regner sig selv med, da han beder Gud forbarme sig over folket for noget, de havde givet sig af med, før Daniels egen tid (Se Dan 9,10 ff).

OFRENE SKAL IKKE FØLE SKYLD

Dermed ikke sagt, at den pågældende undskyldning til børnehjemsopretholdere skulle indikere en kollektiv skyld i LM. Her drejer det sig i stedet for om at tage skylden fra de forurettede – mere end at inkludere sig selv i andres reelle skyld. For et uskyldigt offer kan faktisk have behov for at få at vide, at denne ikke har del i skylden eller er ansvarlig for det, der fandt sted. 'Du er uskyldig, selvom du føler skam'.

Derfor siger LM undskyld: for at gøre det tydeligt, at den skyld og skam, som de uskyldige overgrebsopretholdere stadig måtte føle, skal placeres andetsteds.

Læs LM's undskyldning til ofrene fra overgrebene på børnehjemmet på dlm.dk.

LM HAR BRUG FOR GAVER

Pr. 15. september nærmer vi os med en gaveindtægt på otte millioner kroner halvdelen af gavebudgettet for 2023. Der er med andre ord brug for en stor gave i årets sidste måneder.

Vi har gang i mange ting både i Danmark og ude i verden. Og snart går vi ind i 2024 hvor der skal udsendes flere nye missionærer. Se mere på dlm.dk/stoet om, hvordan du kan støtte.

NY PRÆST ANSAT I LM KIRKEN HERNING

LM Kirken i Herning har ansat Daniel Kofod Primdahl som ny præst fra 1. oktober.

I efteråret er han ansat på 80 procent og fra februar på 100 procent.

Daniel er bachelor i teologi, gift med Maria og har to drenge: Josva på to og Mikael på fire år.

Familien bor i Aarhus, men forventer at flytte til Herning, når de har fundet en bolig i byen.

FOTO: LØGUMKLOSTER EFTERSKOLE

LME-ELEVER BYGGEDE PAPKASSE-KLOSTER

1.300 papkasser og 33 kilometer tape.

I løbet af uge 35 blev det til en model af den gamle klosterbygning i Løgumkloster. Modellen var 15 meter høj og vejede halvandet ton, og det skete som et led i fejringen af byens 850-års jubilæum.

I løbet af ugen blev de mange papkasser samlet og formet til moduler, og lørdag blev klosterbygningen samlet. Man begyndte med taget og løftede så

det hele og satte moduler under.

Her var omkring 100 mennesker i gang – 50 af dem var elever fra Løgumkloster Efterskole.

Søndag, efter fernisering og taler, blev det helt brudt ned igen, og pappet blev sendt til genbrug.

"Vi syntes, det var et sjovt projekt. Og så passer det godt med vores ønske om er at være en del af lokalsamfund," siger forstander Jørn Nørgaard.

FOTO: LISE BERGGREN SMIDT

SAMMEN OM LIVET SOM SINGLE I KIRKEN

Hvilke forbilleder har singler i Bibelen?

Det var et af de spørgsmål, som blev taget op ved en temaaften torsdag den 14. september med titlen "Kristenliv som single". Aftenen fandt sted i Nazaret Kirkes menighedslokaler i København med LM som medarrangør.

Afdelingsmissionær Peter Nissen og familiekonsulent Lise

Berggren Smidt, der begge er ansat i LM, stod for foredrag og oplæg, der også handlede om menighedslivet som single, og hvordan man får dækket sit kærlighedsbehov.

Udover det var der gruppedrøftelser og to og to-samtaler, som de 20 deltagere deltog engageret i.

FOTO: HENRY EBSEN

LUMI KOLDING FLYTTER. DE FRIVILLIGE VAR VED AT PAKKE ALT I CONTAINER, DA DE FIK DEN GLÆDELIGE NYHED OM KØB AF NYE LOKALER TIL GENBRUGSBUTIKKEN, DER GENÅBNER SIDST PÅ ÅRET.

FOTO: PRIVAT

VOLONTØRERNE I SIEM REAP ER I FULD GANG MED OPGAVERNE

LM's to nye volontører i Siem Reap, Daniella og Camilla, er efter tre uger så småt ved at få sig en hverdag i byen. De har allerede været rundt i forskellige børneklubber ude i de mindre landsbyer, hvor de skal hjælpe til.

Ud over det skal de blandt andet undervise i engelsk på det kristne kollegie og undervise missionærbørn i dansk, historie og tysk.

FOTO: ARNIV

RADIOSTATION I TYRKIET FÅR NYT NAVN

For nylig skiftede Radio Shema navn til Petra Media Group i forbindelse med, at de mistede sendefloden i Ankara og dermed mistede rettighederne til navnet.

Men de forsøger stadig at række evangeliet til resten af landet gennem deres medier.

LM støtter Petra Media Group både økonomisk og gennem Norea Mediemission.

Luka fortæller, at besøget i Ialibu var til stor inspiration for ham, når det handler om at gå på Guds kald.

LUKA VISER GUDS KÆRLIGHED GENNEM PRAKTISK HJÆLP

PÅ EN TUR TIL BRASILIEN FIK LUKA ØJNENE OP FOR KONTRASTEN MELLEM RIGE VESTERLÆNDINGE OG FATTIGE LOKALE. DET FIK HAM TIL AT SØGE SVAR I BIBELEN – OG SENERE REJSE UD I VERDEN FOR AT TJENE GUD MED SINE HÆNDER.

TEKST KAJA LAUTERBACH FOTO PRIVAT

”Det var fantastisk, men også meget ufortjent.”

Luka Lindeskov Pedersen fortæller om den modtagelse, som han og ti andre unge danskere fik, da de besøgte landsbyen Ialibu i Papua Ny Guinea midt i juli.

Deres rejse til Papua Ny Guinea, der varede ti dage, var arrangeret af det kristne flyselskab MAF's ungdomsarbejde Co-Pilot.

”Ialibu ligger meget afsides oppe i bjergene, og den blev grundlagt for 50 år siden af et dansk missionærpar: Sophia og Jacob Sode. Fordi vi er danskere ligesom Jacob, blev vi modtaget med stor taknemmelighed, kærlighed og gæstfrihed,” siger Luka.

”Det gjorde et stærkt indtryk at høre, hvordan de taler om Sophia og Jacob. Vi var ikke et sekund i tvivl om den forskel, de har gjort.”

Han tilføjer, at det var til stor inspiration at opleve, hvordan familien Sode var gået på Guds kald – og hvordan Gud brugte dem.

OPLEVEDE SELV, HVOR VIGTIGT MAF'S ARBEJDE ER

25-årige Luka fortæller, at selve rejsen til øen Papua Ny Guinea, der ligger nord for Australien, var en udfordring i sig selv.

”Der var nemlig problemer med det sidste fly, indenrigsflyet, så vi blev to dage forsinket,” siger han.

”Vi skulle op til Mount Hagen, hvor MAF's hovedkontor på øen ligger. Og da infrastrukturen i landet er så dårlig, at det er umuligt at komme rundt på anden vis end med fly, måtte vi bare vente.”

Mount Hagen ligger kun en times flyvning fra lufthavnen, og på tredjedagen kom MAF og hentede dem. Her oplevede de unge danskere på egen krop, hvor vigtigt MAF's arbejde er.

Efter dagene i Ialibu var de unge i Mount Hagen, hvor de hjalp til med praktiske opgaver og fik et glimt af hverdagen som udsending for MAF.

VISER GUDS KÆRLIGHED GENNEM PRAKTISK HJÆLP

Luka har tidligere været volontør for LM i Tanzania. Først et år som bogvolontør og dernæst et år, hvor han hjalp til i den lutherske kirkes evangelisationsarbejde blandt masaier, MUWA.

”Mit første indtryk var, at LM's og MAF's missionsarbejde er meget forskellige,” siger han.

”Arbejdet i MUWA er meget teologisk med præster, evangelister, Jesus-film og bøn. MAF

I efteråret 2020 rejste Luka (t.v.) til Tanzania som volontør for LM – og arbejdede dér i to år. Her er han sammen med de øvrige volontører.

gør i højere grad noget konkret for at hjælpe folk gennem lægehjælp og ambulanceflyvning.”

Men han tilføjer i samme åndedrag:

”Men de vil det samme: Nemlig, at mennesker skal blive forvandlet gennem Guds kærlighed i Jesus Kristus.”

MAF har også evangelister med, men den praktiske hjælp, de kommer med, fik Luka til at tænke på ordene i Jakobs Brev i Bibelen, hvor han siger, at tro uden gerninger er død.

”De oplever, at hjælpen giver motivation til at tro og får folk til at spørge: Hvorfor gider de flyve helt herud til os?”

STORT FOR MIG, AT JEG FIK LOV AT REJSE UD SOM VOLONTØR

At Luka i blev volontør for LM i Tanzania, begyndte med en rejse i Sydamerika efter gymnasiet med nogle venner.

”I Rios natteliv fik jeg øjnene op for de store kontraster mellem os som rige danskere, der brugte urimeligt mange penge på alkohol og fattige, hjemløse brasilianere,” siger han.

”Det var første gang, jeg mærkede ondskaben og egoismen i verden så direkte, og jeg så, at

mennesker bare er onde.”

Luka er vokset op i et kristent hjem, men indtil da havde Bibelen ikke fyldt så meget i hans liv. Efter oplevelserne i Sydamerika var han klar over, at her var noget, han var nødt til at finde nogle svar på i Bibelen. Derfor tog han på LMH.

”I løbet af opholdet blev det stort for mig, hvordan det gør en forskel at bede og læse i Bibelen. Hvordan det over tid forvandler én,” fortæller han.

En dag kom missionskonsulent Christian Lund Pedersen og fortalte om LM’s volontørarbejde, og han nævnte også, at der var en ledig stilling som bogvolontør i Tanzania, hvor det mest var praktiske opgaver.

”Det tiltalte mig. Jeg kan godt lide ting, jeg kan røre ved, og man kan jo sagtens tjene Jesus og vise hans kærlighed gennem det, man gør. Og så er en volontøropgave jo en billig måde at opleve verden på,” siger Luka.

Luka søgte stillingen og blev antaget, og han fortæller, at det var meget stort for ham, at han fik lov til at tage afsted, selv om han havde været ærlig om, at han havde meget svært ved at fortælle om Jesus med ord, og at han rejste ud,

MAF FLYVER UD, HVOR ANDRE MÅ GIVE OP

Mere end en milliard mennesker i verden kan ikke få basal sundhedshjælp, gå i skole eller lære det kristne budskab at kende.

De bor så isoleret fra resten af verden, at det er umuligt for dem selv at opsøge den hjælp, de har brug for.

MAF arbejder på, at mennesker, uanset hvor de bor, kan blive mødt i deres livsnødvendige behov og mærke Guds kærlighed til dem.

Det gør de ved at flyve ud med nødhjælp til de mest isolerede egne af verden. Det er ofte den eneste måde, hvorpå mennesker kan få hjælp i rette tid.

MAF CO-PILOT er et netværk af unge i alderen 15-29 år.

Gennem forskellige inspirationsmøder, netværksarbejde, events rundt i Danmark og rejser ud i verden ønsker MAF at danne rammen for, at flere unge må få et ønske om at engagere sig i verden omkring dem.

Kilde: maf.dk

fordi han selv havde brug for det.

Da året som bogvolontør var ved at være gået, kunne Luka mærke, at han ikke var færdig med Tanzania.

”Jeg havde været med en missionær ude hos masaierne. Det var sindssygt spændende, og jeg bad Gud åbne dørene, hvis jeg skulle blive der. Forskellige omstændigheder gjorde, at den pågældende missionær måtte rejse hjem, og det faldt på plads, at jeg kunne blive og hjælpe til i arbejdet blandt nomader.”

HVIS PENGENE TIL BILLETTEN INDGIK I MISSIONSARBEJDET

Det sidste år har Luka boet i Aarhus, hvor han læser til maskinmester, men i sommer havde han igen brug for et afbræk i hverdagen. Derfor var muligheden for at komme til Papua Ny Guinea med MAF meget kærkommen.

”Det var en virkelig billig tur. Vi gav kun 9.000 kroner, fordi MAF har søgt tilskud fra fonde, men jeg kan ikke lade være med at tænke på, hvad de penge kunne bruges til, hvis man lod dem indgå i missionsarbejdet,” siger han.

”Man kan hjælpe mange mennesker for det beløb, og selv om vi hjalp lidt til med noget praktisk arbejde, kan det, som en lille folk hvide studerende på sommerferie, bidrager med, ikke bruges til særlig meget.” ■

Luka oplevede på egen krop, hvor vigtigt MAF's arbejde er for folk, der bor i afsidesliggende områder.

MARIE HJÆLPER DE MINDSTE MED AT SÆTTE ORD PÅ DET SVÆRESTE

MANGE BØRN LEVER MED EN USYNLIG SORG OVER DERES FORÆLDRES MISBRUG. FAMILIETERAPEUT MARIE MUNCH FORSØGER I SIN PRAKSIS AT MØDE VOKSNE OG BØRN MED ET KÆRLIGT BLIK: "JESUS MØDTE OGSÅ MENNESKER, HVOR DE VAR, OG HAN FORDØMTE DEM IKKE."

TEKST KARIN BORUP RAVNBORG FOTO MORTEN FRIIS

^
Det er blevet klart for mig,
at misbrug kan ramme alle
familier – også blandt os
kristne.

Det er tirsdag formiddag. Marie sidder på gulvet med sin guitar sammen med en lille flok babyer og deres forældre og synger for på en velkomstsang: "Dejligt du kom herhen. Velkommen Nanna, min ven."

Hun smiler kærligt til hver enkelt baby, og sådan fortsætter sangen, indtil alles navne er blevet nævnt. Som i enhver anden mødregruppe er der fokus på det gode samvær mellem mor og baby.

Det her er dog ikke en almindelig mødregruppe. Ud over at være sundhedsplejerske er Marie nemlig familierapeut og har været med til at opstarte projektet "Dit Rum", som hjælper børn og unge, som er vokset op i en familie med misbrug.

Hen over massage af baby og nus af de små fødder snakker de nybagte forældre om alt det, der følger med i bagagen, når man er vokset op med en forælder, der drak, eller man måske har en partner, der bruger rusmidler. Det kan også være, man selv har prøvet at dulme bekymringerne og usikkerheden med alkohol eller stoffer.

"Mange af vores forældre kæmper med stor usikkerhed: 'Gør jeg det nu godt nok?' Der er ofte meget skyld og skam forbundet med misbrug i familien. Derfor er jeg meget optaget af at møde både børn og voksne med et kærligt blik og forståelse," siger hun.

MISTEDE SIN SØSTER SOM BARN

Den 63-årige familierapeut bor i Hillerød og er gift med Ole. Parret er tilknyttet LM Bethania og Hillerød Kirke, og Marie har i mange år – både professionelt og i kirkeligt regi – arbejdet med børn og sorg.

"Jeg har nok altid haft særligt fokus på, hvordan vi kan hjælpe børn, som oplever noget svært i deres liv," siger hun og fortæller om sin egen opvækst i et kristent hjem i Sønderjylland.

"Vi var fire søskende, og da jeg var ni år, døde min syv år yngre lillesøster. Det var en stor sorg, som ramte min familie. Jeg var jo opvokset med den barnetro, at tror man på Gud, sender han en engel, som passer på os. Det var i hvert fald sådan, jeg som barn hørte og forstod det. Så

Både babyer og forældre føler sig velkomne, når Marie tager guitaren frem og synger for.

Dér, hvor de voksne ikke tager ansvar, tager børnene ofte skylden på sig.

VIDSTE DU, AT ...

- Mindst 122.000 børn og unge vokser op med alkoholmisbrug i familien.
- Der er i gennemsnit to børn i hver skoleklasse med forældre, der drikker for meget – dertil kommer de familier, hvor hash eller stoffer er problemet.
- Undersøgelser viser, at fire ud af ti unge ikke taler med nogen om forældrenes misbrug.
- Børn, der vokser op med misbrug i familien, har større risiko for at få psykiske problemer, adfærdsproblemer, problemer med skolegang og uddannelse og for selv at udvikle et misbrug.
- *Dit Rum* har indtil videre hjulpet 550 børn og deres familier.

Kilde: www.ditrum.nu.

kunne der ikke ske os noget.”

”Da min søster døde, rørte det ved noget inden i mig: ’Når Gud passer på os, hvordan kan det så hænge sammen, at jeg kan miste min lillesøster? Betyder det så, at Gud har forladt os?’ Den oplevelse sidder stadig i mig. I min familie talte vi åbent sammen om det og om, at Gud var hos os. Men der blev ikke talt med os børn om, hvordan vi havde det. Derfor er det vigtigt for mig at hjælpe børn med at sætte ord på det, når de oplever noget, der er svært, så de ikke går alene med deres tanker og følelser.”

DEN USYNLIGE SORG

Marie blev først sygeplejerske og arbejdede senere næsten 20 år som sundhedsplejerske i Fredensborg Kommune nord for Hillerød. Med sin egen oplevelse fra barndommen i bagagen, havde hun et særligt fokus på børn, der havde det svært, for eksempel på grund af sygdom eller dødsfald i familien, og tog undervejs flere uddannelser som terapeut inden for sorg og krise.

I 2016 blev hun tilbudt at være med i opstarten af projektet ”Dit Rum”, som er et gratis tilbud under Socialstyrelsen for børn fra 0-15 år. Her hjælper Marie og hendes kolleger børn fra misbrugshjem helt ned til to-års alderen med at sætte ord på det svære, de oplever derhjemme, når far eller mor drikker eller tager stoffer. Behandlingsstedet er indrettet i en etplansvilla bag Glostrup Hospital. I huset er der gruppe- og samtalerum, fælles køkken og en stor have med bålplads og lysthus. Siden 2022 har der også været tilbud om babygrupper i Hillerød, og der er lige startet en fædregruppe i Glostrup.

”Det var et forholdsvist nyt område for mig at arbejde med børn og unge fra misbrugsfamilier. Og jeg tænkte helt ærligt: ’Ved jeg nok om det her til at kunne hjælpe dem?’ Men så fik jeg at vide: ’Marie, du er jo vant til at tale med børn, når det er svært.’”

Forud for opstarten lavede hun en del research for at finde ud af, hvad det vil sige at være misbruger, og hvordan det er at være barn i en familie, hvor der er misbrug.

Som barn mistede Marie sin lillesøster. Den oplevelse har sat dybe spor i hende og har også gjort, at hun sidenhen har hjulpet børn til at sætte ord på deres sorg.

Tre vigtige udsagn, der altid har fulgt mig i mit arbejde, er 'Se mig', 'Hør mig' og 'Forstå mig'.

"Når jeg sidder over for børnene og hører dem fortælle, kan jeg mærke den der genklang: den kender jeg, den følelse, fra jeg var barn. Det er sorgfuldt, når far eller mor er syge, eller man mister. Men det er også en stor sorg at leve med misbrug i familien – ofte er det en usynlig sorg, som man ikke føler, man kan dele med andre, fordi det er så flovt og skamfuldt."

"Og så er det også blevet klart for mig, at det er noget, der kan ramme alle familier. Det kan ske for mennesker fra alle sociale lag – også blandt os kristne. Dér føles det måske endda mere skamfuldt, fordi misbrug og det kristne liv for mange står som en stor kontrast, og man kan føle, at det simpelthen er for pinligt, at man som familie er havnet i den situation."

BYGGEDE FÆNGSEL I DUPLO-KLODSER

Når Marie har terapeutiske forløb med børn, foregår det i samtale med forældrene, men også alene med barnet. Her kan de tale sammen om "familiens store hemmelighed", når rusmidler og alkohol har taget overhånd.

"Børn oplever og registrerer mere, end vi voksne tror. De mærker konsekvenserne – de voksnes mange humørsvingninger, tavshed, brudte løfter, løgne og trusler. Hvis de ikke får hjælp til at forstå det, laver de ofte deres egne forklaringer og tænker: 'Det er min skyld.'"

Mange af de lidt større børn giver udtryk for, at det er en lettelse at få sat

ord på misbruget. Derfor er det vigtigt at hjælpe børnene med at sætte ord på det, der sker – selvfølgelig tilpasset deres alder og udvikling, påpeger hun.

Med de mindste sker det ofte gennem leg, siger hun og fortæller om et forløb med en dreng på fire år, hvis far var kommet i fængsel på grund af kriminalitet i forbindelse med sit stofmisbrug:

"Moderen havde fortalt drengen, at hans far var ude at rejse, men jeg opfordrede hende til at sige det, som det var, at faderen var i fængsel. Drengen savnede sin far frygtelig meget, og da han var hos mig, forberedte vi, at han skulle besøge sin far i fængslet. Næste gang han kom, byggede vi et fængsel af DUPLO-klodser."

Via legen gennemlevede drengen det svære besøg og fik sat ord på nogle af sine følelser omkring det.

"Han viste mig med små Legomænd, hvordan han kørte med sin mor hele vejen til fængslet. Da de kom hen til porten, sagde han med alvorlig stemme: 'Stop! Nu er det dér, man bliver scannet', og så fik vi en snak om det. Jeg siger dig: Den lille dreng nærmest hoppede af glæde ud fra samtalen, fordi han var blevet hørt, set og forstået i det, der var svært."

DEN ONDE CIRKEL BLIVER BRUDT

"Indimellem kan jeg godt blive berørt," siger hun og holder en pause, mens hun rømmer sig.

"Det er, når jeg mærker på dem, jeg taler med, hvor meget de traumer, de

OM MARIE MUNCH

- 63 år
- Opvokset i Sønderjylland.
- Gift med Ole og bor i Hillerød. Har fire børn og 7 børnebørn.
- Uddannet sygeplejerske i 1983.
- Efteruddannet sundhedsplejerske.
- Har arbejdet med børn og sorg i Fredensborg Kommune i næsten 20 år og tog herunder uddannelser som krise- og familietераapeut.
- Ansat i 2016 i *Dit Rum* - et gratis tilbud til børn og unge fra misbrugshjem.
- Modtog i maj 2023 Benny Andersen Prisen, hvor hun fik andenpladsen for arbejdet med socialt udsatte børn.

> Små børn kan have svært ved at finde ord for det, de oplever og føler. Derfor bruger Marie ofte leg og billeder.

» Ethvert menneske er værdifuldt og har brug for at blive mødt med et nådigt blik.

har fra barndommen, følger med ind i voksenlivet: at de får følelsen af at blive valgt fra, ikke føler sig god nok eller mister tilliden og troen på andre mennesker.”

”Jeg møder meget smerte i mit arbejde, og derfor er det nødvendigt at lade det blive på jobbet. Hvis jeg tog det med mig hjem, ville det fylde for meget. Derfor er supervision en vigtig del af mit arbejde”

Med smerte i stemmen fortæller Marie om mødrene i babygruppen, hvor mange er opvokset i hjem med misbrug. Det har givet dem mange år på

sjælen. Samtidig føler hun, at babygruppen er den del af hendes arbejde, der giver mest mening, og hvor hun ser, det rykker allermost.

”Vi ved jo, hvor vigtig den tidlige tilknytning mellem mor og barn er, og det er så fantastisk at se mødre blive sat fri, så de kan være bedre forældre for deres babyer. Den onde cirkel bliver brudt, og det giver håb for fremtiden,” siger hun begejstret.

MØDER ALLE UDEN FORDØMMELSE

I maj modtog Marie og "Dit Rum" en pris som et af de få behandlingstilbud

i Danmark, der retter sig mod de helt små udsatte børn. I indstillingen lød begrundelsen blandt andet:

”Ligesom resten af "Dit Rum" er Marie Munch ufordømmende over for familierne og tager altid varmt imod den far eller mor, der selv har et misbrug.”

Marie selv mener, at det, at hun kan møde alle – også misbrugere – uden fordømmelse, skyldes troen på en nådig Gud, der præger hendes syn på andre mennesker.

”På det område, jeg arbejder med, er der rigtig meget skyld og skam. Mit fokus er på barnet, for når de voksne ikke påtager sig et ansvar, tager børnene ofte skylden på sig. Det skal vi hjælpe dem med ikke at gøre. Men det er vigtigt også at møde forældrene med kærlighed. Det er ligesom Jesus. Han mødte også mennesker, hvor de var, og var interesseret i dem og deres situation. Han fordømte dem ikke.”

Derfor omtaler hun altid den mor eller far, der har et misbrug, med respekt.

”Hvert menneske er værdifuldt. Man kan komme ud for svære ting i livet, som gør, at man som voksen kommer

til at gøre nogle ting eller stå i situationer, der ødelægger livet for andre. Det betyder ikke, at mennesket bag ikke har værdi.”

DROP BERØRINGSANGSTEN

Ved siden af sin praksis holder Marie foredrag om børn og sorg, ligesom hun bruger sin ekspertviden om misbrug i forebyggelsesarbejde – også i kristne sammenhænge. Blandt andet er hun med i et udvalg i LM, der skal forhindre seksuelle overgreb, og som har udarbejdet hæftet *For vores børns bedste*.

Hendes bedste råd, når man møder børn fra familier, der har det svært – det kan være i børneklubben, menigheden eller blandt ens børns legekammerater, lyder: ”Lad være med at være så berøringsangst!”

”Mange er bange for at spørge, hvordan børnene har det derhjemme, for hvad skal man sige? Og hvad nu, hvis de bliver kede af det? Men det skal vi ikke være bange for, for det er de i forvejen. Vær blot en nærværende voksen og vis, at ’jeg kan godt være der for dig, selv om du er ked af det.’ På den måde kan

vi være med til at skabe et nærværende og trygt rum for børnene, hvor de kan vise, hvordan de har det.”

”En tidligere misbruger fortalte mig engang: ’I Dit Rum er det første gang, jeg er blevet mødt med ægte nærvær’. Det sætter nogle tanker i gang, som det er godt at tale med hinanden om ude i menighederne: Hvordan omtaler

vi misbrug uden at fordømme andre, og hvordan møder vi hinanden, så det ikke længere er skamfuldt at tale om?”

”Alle har brug for at blive mødt med et nådigt blik,” siger hun og tilføjer med Bibelens ord:

”Vi har jo fået det for intet – så giv det for intet!” ■

Tænk, at man bare kan komme lige ind, og så er der nogen, der ved, hvordan man skal forklare det til en 10-årig.”

MOR TIL DRENG I DIT RUM

GODE IDEER TIL NÆRKONTAKT

Som nærkontaktmenighed kan man holde kontakten med missionærerne ved lige på mange måder:

1. Man kan skrive et fællesbrev fra hele menigheden, hvor alle bidrager med en sætning eller to.
2. Man kan lave en samling af menighedens billeder i postkortstørrelse, skrive korte hilsner bagpå og sende dem afsted.
3. En brevstafet er en god idé, så det ikke altid er de samme, der skriver breve til missionærerne. Opgaven kan for eksempel gå på skift mellem bibelstudiegrupper.
4. Det er muligt at få besøg af en missionær eller volontør for at få personlig kontakt og et indtryk fra missionsarbejdet.
5. Brug opslagstavlen i missionshuset til at hænge billeder, breve og bedeemner fra missionærerne op.
6. Det er dejligt at få gaver og blive husket på sin fødselsdag eller til jul, især når man er langt væk. Så sæt kryds i kalenderen, og send en gave.
7. Man kan læse uddrag fra de blogindlæg eller breve, missionærerne har skrevet, og fortælle, hvor man kan læse resten.

MISSIONÆRBESØG STYRKEDE FORBINDELSEN

MARITA OG CARL HASSELBERG FIK SAT ANSIGT PÅ DEM, DER FØLGER DERES ARBEJDE I TANZANIA, DA DE BESØGTE DERES NÆRKONTAKTKREDSE I DANMARK.

TEKST MORTEN HOLGÅRD TYCHSEN FOTO PRIVAT

Denne sommer har flere af LM's udsendte missionærer været i Danmark på møderejse.

Nogle af dem var missionærerne Carl og Marita Hasselberg, som igen er vendt tilbage til Mara i Tanzania og deres arbejde på Kiabakari Bibelskole og sygehuset Bunda Hospital.

I august besøgte de deres nærkontaktkredse i Danmark og var blandt andet forbi kredsene i Hvidovre, Helsingør og Svaneke.

ÉT SPØRGSMÅL TIL MISSIONÆRERNE FYLDER

Her kunne de fortælle om deres liv og hverdag som missionærer, vise billeder og også lære danskerne sange på swahili.

"Vi havde ikke besøgt folkene i Hvidovre og Helsingør før, så det var godt at få sat ansigt på nogle af dem, vi skriver og mailer med," fortæller Marita.

Hvad er det sværeste ved at lære at bo i en ny kultur?

Ud over at de lærer Jesus bedre at kende, hvad drømmer I så om for tan-

zanieerne?

Er der store edderkopper eller andre kryb?"

Inden opholdet i Danmark havde børn og voksne fra LM-kredsen i Hvidovre sendt en række spørgsmål til Marita og Carl, så de kunne forberede deres svar til, når de kom forbi.

Og der er særligt et spørgsmål, som fylder:

"Spørgsmål om, hvordan en almindelig hverdag som missionær i Tanzania ser ud, går igen flere steder," fortæller Carl.

DETTE ER FØRSTE GANG, JEG SKRIVER EN MAIL

Cirka en gang om måneden modtager Marita og Carl mails og hilsner fra deres nærkontaktkredse, så de ved, at folk i Danmark er engagerede i deres liv.

Der er sågar folk, som ikke har sendt en mail, før de skulle i kontakt med Marita og Carl i Tanzania.

"Dette er første gang, jeg skriver en mail", stod der i en mail, vi modtog," fortæller Marita og griner.

>

Marita og Carl Hasselberg var på besøg i flere af deres nærkontaktkredse i august. Her fortalte de om deres liv som missionærer og viste billeder fra Tanzania.

”Til jul modtager vi også gaver fra Danmark. Vi har fået en julegave med forskellige ingredienser, så vi kunne bage danske julekager,” fortæller hun.

Ud over det glædelige ved at modtage mails, breve og gaver giver det Marita og Carl en trykthed at vide, at der er nogle, som beder for dem og deres arbejde.

FÅR INDBLIK I, HVAD DANSKERNE VED

Under sådan et besøg i Danmark får de mulighed for at være sammen med nærkontaktkredsene på en anden måde, og de har blandt andet spist frokost hos nogle og overnattet hos andre.

”Hver gang har vi haft længere samtaler med folk, og det er godt at få lært dem bedre at kende,” siger Carl.

Det giver nemlig missionærparret et indblik i,

Spørgsmål om, hvordan en almindelig hverdag som missionær i Tanzania ser ud, går igen flere steder.

hvad folk ved om Tanzania, og hvad de synes, er interessant at høre om.

”På den måde bliver det nemmere at vide, hvad vi skal skrive i vores breve og mails såvel som på Facebook og Instagram.” ■

EN HEL GUDSTJENESTE MED FOKUS PÅ BØN

TEKST KARIN BORUP RAVNBORG FOTO ISTOCKPHOTO

LM-Kirken i Skjern holdt søndag den 17. september en bedegudstjeneste, som blev indledt med, at en fra menigheden delte et vidnesbyrd om et stærkt bønesvar.

Gudstjenesten var tilrettelagt på en særlig måde, så alle sange enten handlede om bøn eller var formuleret som bønner, og i stedet for søndagens prædiken var der bønnevandring i kirkerummet, hvor menigheden gik rundt til forskellige stationer, som på forskellige måder lagde op til bøn.

Et sted var der forslag til takkebønner, man kunne bede. Et andet sted kunne man lægge sine bekymringer frem for Gud, symboliseret ved sten, man kunne lægge på et stort rødt hjerte. Andre stationer handlede om at bede for det lokale LM-arbejde, for folk i byen og for de udsendte missionærer.

”Vi vil gerne, at bøn skal fylde mere i vores liv. Og så lægger det op til, at man som kirkegænger er mere aktiv i forhold til sin tro og relation til Jesus,”

siger kirkens præst, Mathias Richard Jepsen-Hansen, om baggrunden for den anderledes gudstjeneste.

”Det har vi gjort før på lidt forskellige måder, og vi kommer helt sikkert til at gøre noget lignende igen.”

På en af bedestationerne i LM-Kirken i Skjern kunne man lægge sine bekymringer – symboliseret ved sten – frem for Gud.

LM'S LOGO ER TIL FOR AT BLIVE BRUGT

I begyndelsen af 2022 fik LM nyt logo, og stille og roligt er korset og hjertet blevet integreret i LM's forskellige arbejdsgrøner.

Mange LM-forsamlinger har været gode til at tage logoet til sig og få det brugt. Enkelte steder mangler man måske stadig at få skiftet det gamle logo ud på websider, slideshows eller skilte.

Designmanualen og et udvalg af logoer kan downloades direkte fra LM's hjemmeside på dlm.dk/logo.

Hvis man har behov for andre versioner af logoet, eller skal man bruge et logo med navnet på sin lokale LM-forsamling, er man meget velkommen til at tage kontakt til grafiker Amalie Puggaard Poulsen på app@dlm.dk.

> Allerede inden udgivelsen af Peter Øvigs nye bog, *Dem, der ikke tier*, fyldte sagen i de danske medier.

LM giver undskyldning til overgrebsofre

NY BOG OM OVERGREB PÅ BØRNEHJEM OG LM'S UNDSKYLDNING TIL OFRENE HAR FÅET MEDIERNES OPMÆRKSOMHED. NOGLE EFTERSPØRGER EN STØRRE UNDERSØGELSE, MENS ANDRE FRARÅDER DET.

TEKST MORTEN HOLGÅRD TYCHSEN FOTO SCREENDUMP FRA NYHEDER.TV2.DK

På baggrund af Peter Øvigs nye bog, *Dem, der ikke tier* udsendte LM's ledelse fredag den 22. september en skriftlig undskyldning til de børn, som blev udsat for overgreb på børnehjemmet Solgården.

"Som den forening, der stiftede og stod bag børnehjemmet, vil vi derfor i dag give en uforbeholden undskyldning til de børn, der blev udsat for overgreb, og de børn og unge, der fortalte om det, men ikke blev troet på," stod der blandt andet i udmeldingen.

STØRRE UNDERSØGELSE ER IKKE DEN RETTE VEJ AT GÅ

Direktør i Børns Vilkår Rasmus Kjeldahl siger, at en sådan undskyldning kan have stor betydning for ofre. Han opfordrer samtidig LM til at overveje, om man skal give dem erstatning eller sætte en større undersøgelse af sagen i gang.

"En undskyldning kan være en billig måde at løfte sit ansvar på. Ord er gratis," siger han til *Kristeligt Dagblad*.

"Jeg er overbevist om, at det vil give dem, der boede på Solgården, noget, at de nu får en undskyldning fra åstedet," siger Poul Rasmussen, der er talsmand for Godhavnsdrene, ligeledes til *Kristeligt Dagblad*. Han mener dog ikke, at en større undersøgelse af sagen er den rigtige vej at gå.

"Man bør ikke opsøge den enkelte, for der er rigtig mange, som ikke vil have rippet op i det, som er sket, og som slet ikke ønsker at stå frem," fortæller han.

SAGEN VAR FREMME I 2006

Børnehjemmet blev drevet af LM i årene 1949-1976. I 1978 blev Solgården til en efterskole med ny ledelse og bestyrelse.

Tilbage i 2006 blev sagen om overgreb på børnehjemmet i Tarm allerede

dækket i medierne, da bogen *Barndommens dal* beskrev overgrebene. LM gik dengang åbent ud og opfordrede tidligere børnehjemsbørn til at henvende sig. Den nye bog skildrer blandt andet den undersøgelsesproces.

MEDIERNE FIK IKKE FULGT OP

På grund af bogen og LM's efterfølgende undskyldning har både lokale og landsdækkende medier skrevet om sagen.

Ifølge lederartiklen i *Dagbladet Ringkøbing-Skjern* fra den 22. september kan sagen igen få mediernes opmærksomhed, fordi den ikke blev afdækket tilstrækkeligt i 2006.

"Den gled hurtigt ud i sandet igen, og medierne fulgte ikke op. Heller ikke *Dagbladet*. Dette til trods for, at Luthersk Mission i kølvandet på bogen indledte en efterforskning af, hvad der var foregået," står der blandt andet. ■

VI SKAL BLIVE BEDRE TIL AT TAGE BØRN ALVORLIGT

MED BOGEN *DEM, DER IKKE TIER* ØNSKER FORFATTEREN PETER ØVIG AT KASTE LYS OVER EN MØRK FORTID MED OVERGREB – BLANDT ANDET PÅ LM'S TIDLIGERE BØRNEHJEM.

TEKST KARIN BORUP RAVNBORG FOTO KARIN BORUP RAVNBORG

Det var tydeligt, at LM havde gjort et godt stykke arbejde for at få sagen undersøgt til bunds og ikke havde noget at skjule.

Peter Øvig er kendt for sine dokumentariske skildringer af nyere tids historie. I disse dage udkommer hans nyeste bog: *Dem, der ikke tier*, som handler om seksuelle overgreb på danske børnehjem.

Et af dem er det tidligere lutherske missionske børnehjem Solgården i Tarm. Peter Øvig har til bogen interviewet tidligere børnehjemsbørn og -ansatte, som fortæller om den nu afdøde forstander og hans overgreb på flere af de anbragte børn – en sag, som allerede blev belyst i 2006.

LYS I MØRKET

”Det startede med, at en god ven, Hans, fortalte mig om seksuelle overgreb i sin tid som barn på et børnehjem i Nordsjælland. Jeg blev forfærdet og synes faktisk, det var så ubehageligt et emne, at jeg var i tvivl, om jeg kunne holde til at skrive en bog om det,” fortæller forfatteren meget ærligt.

Men så traf han en tidligere inspektør i Børneforsorgen, der også ledte ham på sporet af sagerne på børnehjemmet Solgården. Den nu 88-årige mand havde i sin tid været på kontrolbesøg på børnehjemmet. Han prøvede som den første at få pigerne i tale. For Peter Øvig blev det hans afsæt til at skrive bogen – inspektøren blev ”helten” i historien og ham, der var med til at kaste lys ind

i det mørke, børnehjemsbørnene be fandt sig i.

”I århundreder var det noget af det mest almindelige, at man ikke lyttede til, hvad børn og unge sagde. Der var flere af de unge kvindelige ansatte, som allerede dengang reagerede på, at der var noget galt. Men de blev ikke hørt.”

ÅBENHJERTIGT SAMARBEJDE

I bogen beskriver Peter Øvig den aktindsigt, han har fået i LM’s kildemateriale, samt de adskillige samtaler med daværende generalsekretær Jens Ole Christensen og landssekretær Birger Daniel Petersen, som han omtaler som åbenhjertige og varme.

”Da sagen om Solgården kom frem i 2006, gik LM selv ud i pressen, og det synes jeg jo, er rigtig flot. Det var tydeligt, at de havde gjort et godt stykke arbejde for at få sagen undersøgt til bunds og ikke havde noget at skjule, selvom det selvfølgelig var smertefuldt og følsomt.”

”Den store åbenhed er fortsat gennem hele processen, mens jeg har skrevet bogen. Det er ikke en selvfølge, ved jeg fra andre bøger, jeg har skrevet. Så det har jeg virkelig meget stor respekt for.”

ØNSKER AT RÅBE NUTIDEN OP

”Me-too”-bevægelsen og forebyggen-

de tiltag har i dag givet større åbenhed om seksuelle overgreb. Alligevel mener Peter Øvig, at historierne fra fortidens børnehjem kan lære os noget i dag.

”Seksuelle overgreb på børn var også forbudt dengang – og det var endda børn, som i forvejen var meget svage, hvor familien ikke kunne tage sig af dem. Selv set med datidens øjne var det helt forkert. Så jeg kan ikke se, at det, at det var en anden tid, kan bruges som undskyldning.”

Med bogen *Dem, der ikke tier* ønsker han derfor at råbe nutiden op, så noget lignende aldrig mere må ske.

”Vi har som samfund et ansvar for at lytte til børnene og som udgangspunkt tro på det, de siger – selvom vi ikke kan lide det, vi hører, eller vi tænker, at det ikke kan være sandt. Dermed ikke sagt, at alt, hvad børn siger, er sandt. Men i de sager, jeg skriver om, har man konsekvent afvist, at det kunne være sandt. Det har ført til, at ingen – eller kun ganske få – har troet på de børn.”

”Og så skal vi ikke tie med det, vi har fået at vide. Hvis vi har en mistanke om, at der er noget galt, skal vi gøre noget ved det.” ■

TEMA: MAGT OG MISBRUG

En undersøgelse fra 2019 har vist, at overgreb og vold også forekommer i kristne sammenhænge. Ja, det sker faktisk lige så ofte i kirken som andre steder.

Derfor må vi have fokus på det, lære at tale om det, men også vide, hvordan vi skal reagere, når vi står med mistanken.

En ny bog af forfatteren Peter Øvig minder os om, at det også er foregået i LM. Overgreb er altid frygtelige, men når det sker blandt de kristne, gør overgrebet også skade på et åndeligt plan.

OVERGREB KAN STARTE PÅ MANGE MÅDER

DET BEDSTE MIDDEL TIL AT FOREBYGGE SEKSUELLE KRÆNKELSER ER AT FÅ TALT OM DET, MENER FAMILIEKONSULENT.

TEKST KARIN BORUP RAVNBORG ILLUSTRATION FREEPIK

SEKSUELLE KRÆNKELSER

12 procent af unge i 8. klasse har været udsat for en seksuel krænkelse.

I tre ud af fire tilfælde er det en jævnaldrende, der er årsag til en uønsket seksuel hændelse.

I de øvrige tilfælde er det et familiemedlem eller en anden voksen.

Kilde: Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

"Grooming" er blevet et kendt begreb de senere år på de sociale medier. Ordet oversat fra engelsk betyder at passe, pleje eller forme.

Når det handler om seksuelle krænkelse, betegner grooming den proces, hvor en voksen "lokker" et barn eller en ung til sex. Det kan ske online, hvor den voksne ofte lyver om sin alder og langsomt begynder at opbygge et tilidsforhold til den unge, som kan blive overtalt til at sende nøgenbilleder eller opfordre til anden grænseoverskridende adfærd.

PAS PÅ BØRNELOKKERE

"Da jeg var barn, blev vi advaret mod at gå med fremmede, og vi hørte om 'børnelokkere'. I dag, med det der foregår på nettet, er det et meget mere broget billede. Man kan ikke se det menneske, der sidder ved en anden skærm. Det kan være en, der udgiver sig for at være barn, men som i virkeligheden er en voksen med dårlige hensigter."

Sådan lyder det fra Kristian Andersen, der er familiekonsulent i Luthersk

Mission. Han er med i et udvalg i LM, der gennem flere år har arbejdet med at forebygge seksuelle overgreb på børn.

Grooming kan også ske i virkeligheden, hvor en voksen lærer, klubleder eller en anden i barnets omgangskreds opbygger en relation til barnet for så gradvist at lokke det til seksuel kontakt.

Derfor har udvalget netop igen udsendt en vejledning i at forebygge seksuelle krænkelse i LM og LMBU, som også handler om at opdage usunde relationer.

RÆK UD TIL FAR OG MOR

"Det er vigtigt, at vi får talt om det med de frivillige medarbejdere, der har med børn og unge at gøre i klubber og på lejre. Men det er også relevant at få talt om det i menighederne, blandt børnefamilier og andre, der omgås børn. Vi mener, at alene det at få det italesat er det bedste middel til at forebygge seksuelle overgreb," fastslår Kristian Andersen.

Derfor er hans råd til børn og unge, som oplever noget, der gør dem usikre

Da jeg var barn, blev vi advaret mod at gå med fremmede, og vi hørte om 'børnelokkere'. I dag, med det der foregår på nettet, er det et meget mere broget billede.

– på nettet eller i virkeligheden:

”Fortæl det til en voksen. Ræk ud til far og mor, så I kan tale om det.”

”Det kræver stor tillid mellem børn og forældre, men det er afgørende, at vi som voksne følger med i vores børns aktiviteter,” understreger han. ■

I 2003 udgav LM en vejledning for at forebygge seksuelle krænkelser.

Vejledningen *For vores børns bedste* er blevet revideret – senest i 2020, hvor der er tilføjet et afsnit om at opdage grooming.

Her er et kort overblik – vejledningen i sin helhed kan læses på LM's hjemmeside.

1. SÆT GODE GRÆNSER

Både i klubben og på lejre er det vigtigt, at I som ledergruppe jævnligt tager en snak om, hvordan I skaber nogle gode rammer for samvær med børnene og de unge.

2. REAGER VED MISTANKE

Har du mistanke om, at et barn eller en ung bliver krænket, så lyt til, hvad barnet eller den unge siger, og reager på det, som de fortæller.

3. OPDAG GROOMING

Vær opmærksom på, hvis din teenager er i gang med at udvikle relationer – på nettet eller i virkeligheden, som udvikler sig i en usund retning.

Psykolog Irene Rønn Lind erkender, at magtmisbrug og seksuelle overgreb i kristne kredse er et vanskeligt område med mange spørgsmål og dilemmaer.

MISBRUG MED ÅNDELIG OVERBYGNING

NÅR OVERGREB FOREGÅR I KIRKEN, KOMMER DER OFTE EN EKSTRA DIMENSION PÅ MISBRUGET, PÅPEGER PSYKOLOG IRENE RØNN LIND. OFRENE KAN OPLEVE, AT OVERGRIBEREN BRUGER GUD TIL AT RETFÆRDIGGØRE HANDLINGERNE.

TEKST KAJA LAUTERBACH FOTO KAJA LAUTERBACH

Alle mennesker, der bliver ofre for magtmisbrug og seksuelle overgreb, bliver ramt af symptomer som for eksempel psykiske vanskeligheder og lavt selvværd. Når det sker i religiøse miljøer, er der imidlertid en dimension mere – nemlig det, som psykolog Irene Rønn Lind kalder en åndelig overbygning – eller en lodret dimension.

”Der kommer en lodret dimension på overgrebet. Ofrene oplever, at Gud bliver taget med ind i det og bliver brugt til at få magt over dem,” forklarer hun.

”Tingene bliver rodet sammen, og det kan stå i vejen for offerets forhold til Gud.”

Irene Rønn Lind giver eksempler på, hvad den åndelige overbygning kan bestå i.

”Overgriberen bruger måske skriftsteder, som at man skal adlyde sin leder, at Jesus ikke fordømte kvinden, der blev grebet i hor, eller Gud tilgiver alt,” siger hun.

”Ud over de fysiske overgreb pålægges overgriberen en skyld på offeret, der fører til åndelig forvrængning af forholdet til Gud.”

OVERGREB MÅ ALDRIG KLARES INTERNT I KIRKEN

Irene Rønn Lind erkender, at magtmisbrug og seksuelle overgreb i kristne kredse er et vanskeligt område med mange spørgsmål og dilemmaer.

Hun slår fast, at det er vigtigt, hvordan kirken tackler det, hvis det sker.

”Man kan man være fristet til at hol-

de det internt for ikke at skade kirken og kirkens ry. Og det er rigtigt, at overgreb skader kirken, men den skade skete allerede, da overgrebet skete. Det kan også være svært for en ledelse at tage fat om en anklage for overgreb, hvis overgriberen for eksempel er en prædikant, som holder rigtig gode prædikener. Samtidig gælder det, jeg kalder småsamfundsregler, i kirker og menigheder. Det vil sige, det er steder, hvor alle kender alle,” siger hun og understreger, at man skal gå til myndighederne, så sagen vurderes af professionelle.

”Det er vigtigt, at offeret får professionel hjælp og relevant behandling. Og man skal lade være med selv at begynde at tale med offeret om det – kun

Tingene bliver rodet sammen, og det kan stå i vejen for offerets forhold til Gud.

spørge så meget, at man ved, hvad man skal anmelde,” siger hun og tilføjer, at man kun skal skynde sig, hvis det handler om stærk mistanke.

”Generelt skal man ’skynde sig langsomt’, så man kan handle velovervejet og modarbejde, at en folkedomstol går i gang og laver lynchstemning.”

VIGTIGT, AT OFFERET KAN SE, AT DER SKETE MANIPULATION

Irene Rønn Lind forklarer, at relevant behandling indebærer en optrævling af magtmisbruget.

”Det er meget vigtigt, sådan at offeret kan se, hvad der skete. Se, hvordan han eller hun blev manipuleret, og på den måde få lettet sin skyldfølelse over overgrebet” siger hun.

”Derudover er det også vigtigt at få en sjælesørger på, når det handler om kristne. Sådan at man også kan få sat ord på det, der er gået i stykker i forhold til troen og Gud, og ikke kun på det, der er styret af skyld og skam.”

Hun understreger imidlertid, at hverken terapeuter eller sjælesørgere kan få overgrebene til at gå væk.

”Offeret har fået en livstidsdom og skal altid leve med følgerne af og bevidstheden om det, der er sket.”

MAN KAN IKKE TILGIVE PÅ ANDRES VEGNE

”Men hvad gør man med krænkeren? Kan og skal man tilgive?” spørger Irene Rønn Lind.

”Først skal man huske, at det kun er offeret, der kan tilgive selve overgrebet. Man kan kun tilgive noget, der er gjort mod en selv - ikke på andres vegne, og det gælder også som menighed.”

Hun er ikke i tvivl om, at overgreb må få følger for krænkeren. Det er ikke det samme som ikke at tilgive. Men man skal huske, at det er offeret, der er offer!” ■

NÅR KIRKEN SVIGTER

Den 30. september 2021 afholdt en bred gruppe fra både folkekirken og frikirker konferencen ”Når kirken svigter”.

Formålet med konferencen var at opdage og imødegå usunde tendenser eller krænkende adfærd.

På konferencen holdt Irene Rønn Lind foredraget ”Når fællesskabet svigter”, som kan høres på hjemmesiden www.naarkirkenssvigter.dk, hvor de øvrige indslag fra konferencen også ligger frit tilgængelig.

På hjemmesiden kan man også læse den etos for god adfærd i kirker og kristne hjem, som 23 kristne trossamfund og foreninger har underskrevet i kølvandet på konferencen.

Lejrledere: Regler beskytter både os og børnene

PÅ FÅ ÅRTIER ER DER SKET EN ADFÆRDSÆNDRING PÅ LM'S BØRNE- OG JUNIORLEJRE, NÅR DET KOMMER TIL DEN FYSISKE KONTAKT MED DELTAGERNE.

TEKST MORTEN HOLGÅRD TYCHSEN FOTO KENNETH MERRILD

Folketinget vedtog i 2005 et krav om indsamling af børneattester, når voksne skulle have direkte kontakt med børn under 15 år. Der skete samtidig en adfærdssændring på LM's børne- og juniorlejre. Først og fremmest som et led i forebyggelse af overgreb, men også for at undgå misforståelser og uheldige situationer for både børn og voksne.

Kjeld Roager fra Skærbæk, som har været lejrleder på LM's lejrsted Solbakken i over 30 år, kan godt huske, da man begyndte at blive mere opmærksom på, hvordan man som leder er sammen med børn og unge – og i den forbindelse også begyndte at indhente børneattester.

Selvom der lå ekstra arbejde i det, gav det også en tryghed.

"Det var noget, vi i høj grad gjorde for at beskytte os selv. Og et eller andet sted er det jo rart at kunne sige: 'der er ikke noget at komme efter,'" sig han.

EN LEDER ER ALDRIG ALENE MED EN DELTAGER

Da Olai Birch fra Hillerød som 18-årig begyndte som leder på LM's lejrsted Hvidekilde, var der ikke de forholdsregler, som der er i dag.

"Da jeg begyndte som lejrleder, var der ikke noget med, at de mandlige ledere ikke kunne gå ind på pigers so-

versal. Selv om morgenen, om aftenen eller i situationer, hvor der blev klædt om. Men efterhånden blev det besluttet, at mændene ikke gik derind om morgenen eller om aftenen. Til sidst blev det udvidet til, at mandlige ledere slet ikke måtte opholde sig der," fortæller Olai Birch.

I starten af 00'erne indførte de også en regel om, at en leder uanset køn aldrig var alene med en deltager i et lukket rum, men at man altid satte sig et sted, hvor andre kunne se én.

"På det tidspunkt kunne man jævnligt læse i pressen om overgreb og misbrug forskellige steder, og i nogle tilfælde var der hold i anklagen, i andre var der ikke. Så vi gjorde det for at beskytte os selv, og for at der ikke kunne opstå situationer, hvor man kunne stille spørgsmål," siger Olai, som har været lejrleder i 30 år.

MERE NATURLIGT FOR DEN NYE GENERATION AF LEDERE

I begyndelsen var de mange retningslinjer noget, de voksne ledere skulle vænne sig til.

"Især i de første år, da vi snakkede om, hvordan vi skulle agere, var der flere, som syntes, at diskussionerne var fjollede," fortæller han.

Han husker også, at forandringerne

skabte flere udfordringer i begyndelsen, fordi børnene var vant til almindelig fysisk kontakt med lederne fra tidligere lejre.

Men den generelle adfærdssændring de seneste årtier har gjort, at det er langt mere naturligt for nye, unge ledere at holde det fysiske på et minimum.

"De er jo selv vokset op med den praksis, så det nævnes ikke så tit mere," fortæller Olai Birch.

BØRN ER MERE BLUFÆRDIGE

Ifølge Kjeld Roager er børn, som de altid har været: de søger kontakt og nærvær hos de voksne ledere.

"Der er selvfølgelig altid nogle, der er mere kontaktsøgende. Mange børn har

i dag noget med sig og søger opmærksomhed hos os,” erfarer han.

Men samtidig er der også sket en forandring hos børnene generelt.

”De er et eller andet sted blevet mere blufærdige og mere opmærksomme på ikke at få overskredet egne og andres grænser,” siger han.

Når børnene søger fysisk nærvær, vil kramme, sidde på skødet eller tumle, må man finde en god måde at vejlede børnene på, påpeger Olai Birch. Dog er der situationer såsom hjemve, hvor det er helt naturligt at lægge en arm om skulderen på barnet.

”Det er jo ikke sådan, at vi afholder os fra al fysisk kontakt,” understreger han. ■

▲ På LM's lejre er der retningslinjer for, hvordan børn og ledere omgås hinanden. Det giver tryghed for begge parter.

CHRISTIAN LUND PEDERSEN
INTERNATIONAL MISSIONSLEDER
CLP@DLM.DK

MAGT KORRUMPERER – MEN HVAD GØR ALMAGT?

For nogen kan det lyde skræmmende, at Jesus siger: ”Mig er givet al magt i himmel og på jord” (Matt 28,18). Vi mennesker har vi nemlig dårlige erfaringer med folk, som har meget magt. Tænk blot på Hitler og Stalin. Der er ikke noget så utrygt som en eneheriker for en supermagt.

Hvis Jesus har fået al magt i Guds rige, har vi så ikke al mulig grund til at være utrygge? Nej!

Læs blot følgende betryggende ord: ”Jesus kaldte dem til sig og sagde: ’I ved, at folkenes fyrster undertrykker dem, og at stormændene misbruger deres magt over dem. Sådan skal det ikke være blandt jer. Men den, der vil være stor blandt jer, skal være jeres tjener, og den, der vil være den første blandt jer, skal være jeres træl, ligesom Menneskesønnen ikke er kommet for at lade sig tjene, men for selv at tjene og give sit liv som løsesum for mange.’” (Matt 20,25-28).

TJENE FREM FOR AT UDNYTTE SIN MAGT

Helt fra begyndelsen viste Jesus sit anderledes sindelag. I Matt 4,1-11 kan vi læse om, hvordan Jesus blev fristet til at misbruge sin magt til egen gavn.

Det havde været en enkel løsning for Jesus at give efter for fristelser og få al verdens riger og herligheder ved blot at tilbede Djævelen i stedet for at vinde det gennem sin lidelse, død og opstandelse.

Men allerede her valgte Jesus at tjene frem for at nyde fordelene ved sin magt. Så det er ikke altid, magt korrupperer!

Læs siderne sammen i familien!

DET ER IKKE OK!

Vi kender det godt – at der er nogen, der gør noget, som vi ikke synes er o.k. Men hvad skal man gøre ved det?

Hvad synes I, Isa, Hugo, Emilie og Nanna skal gøre?

Find nogle farver frem. Farv de gode svarmuligheder grønne og de ikke så gode svar røde. De råd, som både er lidt gode og lidt dårlige, kan I farve gule.

Snak sammen om, hvad I ville gøre.

1

Isa sidder ved siden af Louise i skolen. Louise kan indimellem være noget så irriterende.

Hun forstyrrer Isa, når de skal arbejde. Og hun tager bare hendes ting uden at spørge om lov.

2

Magnus fortæller sin ven Hugo en hemmelighed:

”Far blev så vred i går, at han slog mor. Det gør han nogle gange. Jeg bliver så bange. Men far siger, at jeg ikke må sige det til nogen. Så du må altså ikke sige det videre.”

3

”Har I lagt mærke til, at Ella taler mærkeligt? Man kan godt nok høre, at hun kommer fra København.”

”Ja,” siger Victoria, ”de er så snobbete derovre. Og så tror de, at de er noget!”

Ella er lige begyndt i klassen, og en gruppe piger står og taler om hende. Emilie er med i gruppen. Hun kan ikke så godt lide den måde, de andre taler om Ella på. Men det er bare svært at gå imod de to stærke piger i klassen, synes hun.

4

Nanna er rigtig glad for de voksne i sin klub. Hun får et varmt knus af dem, når hun kommer, og når hun går.

Men på det sidste har hun ikke rigtig kunnet lide at få knus fra Henrik. Det bliver ligesom for meget og for tæt.

HVAD VIL DU SVARE ELLER GØRE?

1 2 3 4

TRYK PÅ "PYT-KNAPPEN"

TILGIV

SIG FRA

GØR NAR

FORTÆL DET TIL DINE VENNER

FORTÆL DET TIL ÉN VEN

SIG DET TIL EN VOKSEN

BED TIL JESUS

RING TIL BØRNETELEFONEN

JEG SYNES, DU SKA' ...

AdamogEva.dk
- om følelser, krop og seksualitet

Her finder du ærlig og faglig rådgivning om følelser, krop og seksualitet ud fra en klassisk kristen etik. I brevkassen kan man stille sine spørgsmål anonymt. AdamogEva.dk er målrettet børn og unge i alderen 11-25 år.

Det skal du ikke bestemme!

Vi betyder noget!

Et smil eller et lyttende øre kan gøre dagen god for én. Og øjne, der himler, kan ødelægge dagen. Vi har alle en lille smule magt over hinandens liv, for Gud har skabt os til at høre sammen. Den magt skal vi bruge til noget godt.

MAGT SKAL BRUGES GODT

Nogle har større indflydelse end andre, det kan være store eller små søskende eller børn, der fungerer som ledere i en klasse. Det er ekstra vigtigt, at de bruger deres magt på en god måde.

Og så er der dem, som Gud har givet en særlig magt. Det gælder for eksempel forældre, lærere, arbejdsgivere og folketing. De har fået betroet en særlig magt fra Gud. Gud vil, at de skal bruge den magt til at fremme gode ting og bremse onde ting.

MAN MÅ GERNE SIGE FRA

Nogle bruger deres magt til altid at få deres vilje. Andre bruger deres magt til at gøre andre ondt. Det er ikke i orden. Nok skal vi være villige til at lade andre få deres vilje indimellem, men vores vilje tæller også – Gud har jo skabt os alle. Og selvfølgelig skal vi være villige til at tilgive – og tilgive igen. Men vi må også sige fra, og vi må også beskytte os selv. For Gud vil os det godt!

Hvem har du magt over?

Det er svært at sige fra. Det er særligt svært for børn at sige fra over for dem, som Gud har sat til at være ledere i familien, i skolen eller i fritiden. For de har jo ret til at bestemme. Og normalt skal børn adlyde dem. Men hvis de tryner os, svigter os eller gør noget dårligt ved os, så er det ikke o.k. Så må vi få fat i andre voksne, der kan hjælpe os. Og vi må hjælpe vores venner til at få hjælp.

Vi hører igen og igen i Bibelen, at Gud vil tage sig særligt af dem, som bliver trynet af andre, og dem, der lider ondt.

"Du er blevet værn for den svage."

(ESAJAS' BOG KAPITEL 25 VERS 4)

KONFLIKT RAMMER KRISTEN FOLKEGRUPPE

KRISTNE I NAGORNO-KARABAKH-REGIONEN I DET VESTLIGE ASIEN ER OFRE FOR FOLKEMORD OG MISHANDLING PÅ GRUND AF DEN SENESTE TIDS OPBLUSSEN AF GAMMEL KONFLIKT. BELEJRING OG KAMPE I OMRÅDET ER UDTRYK FOR ÅRTIERS DISKRIMINATION OG FORFØLGELSE AF KRISTNE I MUSLIMSKE OMRÅDER.

TEKST MORTEN HOLGÅRD TYCHSEN FOTO FLICKR.COM / DAVID STANLEY

^ Nagorno-Karabakhs hær er klar til at forsvare landet mod angreb fra nabolandene.

Efter en ni-månedes lang forsyningsblokade og efterfølgende angreb i Nagorno-Karabakh-regionen er der endnu engang opnået våbenhvile mellem parterne. Medgrundlægger af Det Armenske Netværk i Danmark, Sose Hakhverdyan, beskriver belejringen og angrebene som et decideret folkedrab, der er ved at finde sted, og en tidligere amerikansk guvernør, Sam Brownback, har betegnet Aserbajdsjans handlinger som "religiøs udrensning" af kristne.

KONFLIKT MELLE MUSLIMER OG KRISTNE

I en af verdens længstvarende konflikter har Aserbajdsjan indledt et militært angreb mod etniske armeniere i Nagorno-Karabakh, men

efter en våbenhvile, der blev forhandlet af russerne, er offensiven igen stoppet. Selvom der er indgået en aftale, er spørgsmålet om regionens endelige status stadig usikker.

Nagorno-Karabakh er de facto en uafhængig republik i det sydlige Kaukasus og består hovedsageligt af armeniere, men området har været omstridt af Aserbajdsjan og Armenien i over et århundrede.

Ud over at være en kamp mellem de to nationer er det også en konflikt mellem kristne og muslimer i området. Langt den overvejende del af regionens befolkning er nemlig kristne armeniere, mens Aserbajdsjan består af over 96 procent muslimer.

På grund af intensivering af konflikten er presset på de kristne samfund i regionen vokset, og de risikerer at blive tvunget til at forlade området.

KRISTNE SØGER VÆK

Siden invasionen af Irak i 2003 og det efterfølgende Arabiske Forår har kristne oplevet både diskrimination og forfølgelse i Mellemøsten og andre muslimske lande.

Mange arabisk kristne har valgt at forlade deres hjemlande for at søge sikkerhed og bedre muligheder andre steder. Dette har ført til nedgangen af de engang blomstrende kristne samfund i muslimske lande.

Tilbage i 2020 fik Rusland, som er en af Armeniens allierede, iværksat en våbenhvile i området. Og efter de sidste dages kampe er den blevet genindført. Men det kristne samfund i Nagorno-Karabakh er stadig sårbart over for Aserbajdsjans militære angreb ■

^
Den nyvalgte præsident for Det lutherske Verdensforbund, Henrik Stubkjær, fortsætter som biskop i Viborg Stift.

Dansker i spidsen for Det Lutherske Verdensforbund

BISKOP I VIBORG STIFT, HENRIK STUBKJÆR ER BLEVET UDNÆVNT TIL PRÆSIDENT FOR DET LUTHERSKE VERDENSBUND I EN TID, HVOR DEN LUTHERSKE KIRKE OPLEVER VÆKST PÅ DET AFRIKANSKE KONTINENT.

TEKST MORTEN HOLGÅRD TYCHSEN FOTO HENRIK HELMS

Biskop Henrik Stubkjær fra Viborg Stift er blevet valgt som præsident for Det Lutherske Verdensforbund (LVF). Det skete under forbundets nyligt afholdte generalforsamling i Krakow. Dermed bliver han den første dansker til at stå i spidsen for LVF. Siden 2017 har Henrik Stubkjær været en del af LVF's bestyrelse.

DIAKONI, KLIMA OG LIGESTILLING

I sin takketale understregede Henrik Stubkjær, at hans vision for LVF er, at den kristne tro kommer til udtryk gennem humanitært arbejde, udviklingsarbejde og fortalervirksomhed og dialog.

Som præsident vil Henrik Stubkjær også sætte fokus på klima og ligestilling og dermed fastholde ligestillingen

mellem kønnene i de lutherske kirker, så kvinder har de samme rettigheder som mænd. Han vil også arbejde for at klimaet i højere grad kommer på den kirkelige dagsorden.

LUTHERSK VÆKST I AFRIKA

På generalforsamlingen var der også fokus på de lutherske kirker på det afrikanske kontinent. Især i Etiopien og Tanzania er kirkerne i voldsom vækst. Antallet af lutheranere i verden stiger derfor fortsat på trods af tilbagegangen i Europa og USA.

Hvad angår relationen mellem afrikanske og vestlige kirker blev det påpeget, at kontakten må være ligeværdig, og at afrikanske kirker ikke blot skal være modtagere af penge.

MAF UDSENDER FAMILIE TIL STILLEHAVSØ

Midt i oktober rejser Heidi og Steffen Engedal og deres to piger, Lisa på syv og Maria på fire år, fra Kolding til Papua Ny Guinea

Familien er udsendt af MAF, og Steffen Engedal skal være skoleleder på Highlands Christian Grammar School i Mount Hagen

PROMISSIO ANSÆTTER SEKRETARIATSLEDER

1. oktober tiltæder Per Bøndergaard fra Brændstrup som sekretariatsleder hos missionsorganisationen Promissio.

Han kommer fra en stilling som landbrugsrådgiver i bankverdenen. I over 20 år har han holdt forlovelsessamtaler i LM sammen med sin kone, Jette, og har været formand for både Sønderjyllands Frimenighed og for LME.

SOLDATERHJEM HAR 100-ÅRS JUBILÆUM

Siden den 30. april 1923 har KFUM's soldaterhjem på Haderslev kaserne været et civilt kristent fristed for soldater og deres pårørende, hvor de har fundet fællesskab og et hjem væk fra hjemmet.

100-års jubilæet blev fejret den 15. september med reception og festaften på soldaterhjemmet.

> Päivi Räsänen blev frifundet for "hadtale" for et år siden. Nu venter hun på dommen fra Helsinki Appelret.

På anklagebænken for at citere Romerbrevet

DEN KRISTNE POLITIKER PÄIVI RÄSÄNEN VENTER NU PÅ DOMAFSIGELSE. HUN ER ANKLAGET FOR "HADTALE", EFTER AT HUN I ET OPSLAG PÅ ET SOCIALT MEDIE KRITISEREDE DEN LUTHERSKE KIRKE I FINLAND FOR AT STØTTE OP OM PRIDE-FEJRINGEN.

TEKST MORTEN HOLGÅRD TYCHSEN FOTO ADF INTERNATIONAL

Sidste år blev Finlands tidligere indenrigsminister Päivi Räsänen frifundet for "hadtale". Sagen mod hende startede i 2019, hvor hun på det sociale medie X, som tidligere hed Twitter, citerede Romerbrevet i forbindelse med spørgsmålet om homofili.

Efter frifindelsen ankede anklagemyndigheden dommen, og sagen har netop været i Helsinki Appelret. Dommen er endnu ikke afsagt, da dommerne bad om mere tid til at afsige dommen. Den endelige dom kommer senest den 30. november.

NEDSÆTTENDE OVER FOR HOMOSEKSUELLE

Anklagerne påpegede at Päivi Räsänens fortolkning af bibelversene, som hendes udtalelser var et udtryk for, var kriminelle, da de var nedsættende over for homoseksuelle, og at "fordømmelse af homofile handlinger er en fordømmelse af homoseksuelle som mennesker".

I tweetet fra 2019 kritiserede hun den finsk-lu-

thersk kirke for at støtte årets Pride-fejring.

"Hvordan kan kirkens læregrundlag, Bibelen, forenes med ophøjelse af skam og synd til noget, man skal være stolt af?" skrev hun. Til sit tweet tilføjede hun et foto med teksten fra Romerbrevet 1,24-27.

Ud over tweetet har politiets efterforskning også forholdt sig til politikerens udtalelser i et radiointerview fra samme år som tweetet samt til udtalelser i kirkepjece, hun havde udgivet 15 år tidligere.

Anklagemyndigheden kræver blandt andet en bødestraf til både Räsänen og den lutherske biskop Juhana Pohjola, som havde været med til at udgive førnævnte pjece tilbage i 2004.

FORDØMMELSE AF HANDLINGER HANDLER IKKE OM MENNESKEVÆRD

Päivi Räsänens advokat afviste anklagerne mod hende og påpegede, at ytringsfrihed er en integreret del af det finske demokrati og beskyttet af international lovgivning. Hendes forsvar-

rer argumenterede også for, at fordømmelse af syndige handlinger ikke betyder, at man sætter spørgsmålstegn ved en persons værdi som menneske.

Anklagerens forståelse var ifølge forsvaret også i modstrid med den kristne forståelse, og Räsänenens advokat var fortaler for, at religionsfrihed indebærer muligheden for at undervise i det kristne budskab, selvom nogen finder den stødende.

TAKNEMMELIG OVER AT KUNNE KÆMPE FOR YTRINGSFRIHEDEN

Päivi Räsänen mener selv, at udfaldet af sagen vil have betydning for ytringsfriheden og religionsfriheden i hele Europa. Hun har hele tiden argumenteret for, at kristne skal have mulighed for at være enige med Bibelen – også når Bibelens holdninger kan virke krænkende på nogen.

Trods det retslige forløb er hun taknemmelig for at have haft en chance for at stå op for ytringsfriheden. ■

LANDSSTYREMØDE 22.-23. SEPTEMBER

Landsstyrelsen (LS) mødes med kommunikationslederen en gang om året. Denne gang med Morten Holgård Tychsen, der begyndte i denne stilling i foråret.

Et hovedpunkt i samtalen var behovet for en mere strategisk indsats på de sociale medier. Der er stor tilfredshed med *Tro & Mission*, men det er i langt overvejende grad de ældre LM'ere, som abonnerer på magasinet. Der er generelt også brug for at løfte kommunikationen på video-området.

BESØG AF TVÆRKULTURELT TEAM

LS havde besøg af det tværkulturelle team, der gav et levende indtryk af deres arbejde – både på Kærshovedgård og med Al Massira-kurser, hvor Else Wiwe og Enok Sørensen igen i år har undervist i Tanzania.

LS udtrykte stor glæde over arbejdet, og landsformand Henrik P. Jensen takkede teamet for deres indsats – også som inspirerende rollemodeller og forbilleder.

FLERE KRÆFTER TIL FUNDRAISING

LS besluttede at tilføre flere resurser til en mere målrettet fundraising.

Formålet er at engagere nye givere gennem projekter, kampagner og målrettet kommunikation især på de sociale medier. Målgruppen er især den nye generation og mennesker, der gerne vil støtte LM, men ikke er aktive i foreningen.

SØREN AALBÆK RØNN

GYMNASIE- OG STUDENTERSEKRETÆR I
KRISTELIGT FORBUND FOR STUDERENDE
SOEREN@KFS.DK

HALV SORG OG DOBBELT GLÆDE

”Jeg synes, du er meget hovmodig nu.”

Sådan sagde min gode ven og medvandrer til mig for nylig. Ordene faldt i en samtale om noget, som jeg har gået og tumlet med, og som jeg ærligt talt var enormt frustreret over i situationen.

Tak for kaffe! Skulle han ikke trøste og støtte mig? Nej og jo. Hvis trøst betyder at stryge mig med hårene, også når jeg er galt afmarcheret, skal han ikke trøste mig. Men derimod skal han selvfølgelig støtte mig, og det gør han ved at tale sandheden tro i kærlighed. Og jeg var hovmodig, så han spillede sin rolle godt.

GIV ANDRE TALERET

Det er mit klare indtryk, at der er alt for få kristne, som har sådan en person i sit liv. Altså en person, som man har givet taleret, og som man forsøger at være hudløst ærlig over for.

Mange af de unge, jeg møder i mit arbejde, går og tumler med alt for meget selv. De ville have enormt gavn af at dele det med én, men tør ikke rigtig. Blandt andet fordi de tror, ingen vil forstå dem.

Men netop ved at få en medvandrer, et livsvidne, eller hvad vi skal kalde det, opdager man, at man

ikke er alene. C.S. Lewis skriver, at venskab begynder dér, hvor en siger til en anden: ”Også dig!? Jeg troede, jeg var den eneste!”

Delt sorg er halveret sorg, delt glæde er dobbelt glæde.

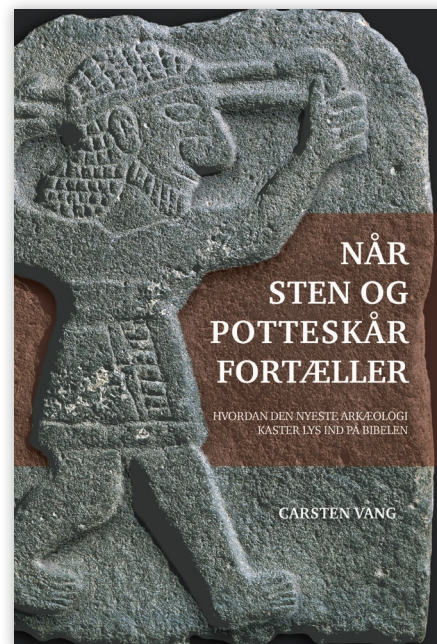
KRISTUS I NÆSTENS MUND

Alle burde have mindst én person, som de deler værdier og tro med, som får en særlig taleret, og som man forpligter sig på. Når jeg ikke blev sur på min ven, er det, fordi jeg ved, han holder af mig og ikke ser ned på mig. Jeg kan kun tage imod modspil og formaninger, hvis de leveres i kærlighed.

Derfor er vi ilde stedt, hvis vi ikke inviterer udvalgte personer til at komme med modspil. Så bliver det måske de forkerte, der går i rette med os, og så bliver det ikke til omvendelse og fornyet frimodighed. Så kan vi ikke høre sandheden, ikke tage det ind. Det kan lige så vel være håb, trøst og evangelium, vi har brug for.

”Den Kristus, som bor i min næstes mund, er stærkere end den Kristus, der bor i mit hjerte.”

Sådan siger Bonhoeffer, og han har ret! Vi er givet til hinanden, så lad os dog gøre brug af hinanden. Det vil kirken og vores omverden nyde godt af.

CARSTEN VANG:

NÅR STEN OG POTTESKÅR FORTÆLLER

KOLON 2023

456 SIDER – 299,95 KRONER

Igennem et helt arbejdsliv har teolog og professor Carsten Vang forsket i, undervist i, og skrevet om bibelsk arkæologi. Det har læsere af det bibelarkæologiske tidsskrift *TEL* nydt godt af igennem 30 år, og nu er de bedste af Carstens artikler samlet i én bog.

Bogen indledes med at par kapitler om bibelsk arkæologi generelt, og de fungerer godt som generel forklaring, hvis bibelsk arkæologi er nyt stof. Men de fungerer næsten endnu bedre som appetitvækkere for det, der venter i resten af bogen, for de beskriver et par af de allerstørste og vigtigste fund, der er gjort i Israel, og Carsten tager os i hånden og beskriver, hvorfor de fund er så vigtige.

Resten af bogens artikler er organiseret efter den bibelske tidslinje, som også er en del af indledningen i bogen, og her skinner det for alvor igennem, at denne bog også er tænkt som et op-

Ærlig bog om arkæologi styrker Bibelens historiske troværdighed

FORFATTEREN SKRIVER MED REDELIGHED, GRUNDIGHED OG ÆRLIGHED – BÅDE HVOR DE ARKÆOLOGISKE FUND BEVISER BIBELENS SANDHED, OG HVOR DE ER TVIVLSOMME, SKRIVER ANMELDER.

ANMELDELSE JAN HØJLAND

slagsværk, som bibellæseren kan have glæde af resten af livet.

REDELIG FORFATTER MED EN SKARP PEN

Det, som præger Carsten Vangs artikler, er redelighed, grundighed og ærlighed. Hans udgangspunkt er, at Bibelens skrifter er historisk troværdige. Men han forfalder aldrig til at bruge de arkæologiske fund til at bevise Bibelens troværdighed for enhver pris. Der, hvor fundene rent faktisk bringer et bevis, beskrives det med begejstring og grundighed – men der, hvor fundene er tvivlsomme, og måske endda peger i en anden retning, beskrives dette med samme grundighed og ærlighed.

Der er en del såkaldte forskere, der igennem tiden har forsøgt at bevise Bibelens troværdighed ud fra tvivlsomme arkæologiske fund, eller som tolker fundene på en måde, som ikke holder vand rent videnskabeligt. Derved er det modsatte opnået, nemlig at så tvivl om Bibelens troværdighed. Den fælde falder Carsten Vang aldrig i, og det gør det trygt og godt at læse bogen og bruge den.

Carsten Vang har også en særdeles skarp pen, når andre forskere og skribenter ikke udviser samme dyder i deres forsøg på bevisførelse for, at Bi-

belen ikke er historisk troværdig. Et fantastisk eksempel på dette er en lille, underfundig artikel om "Abrahams kameler", hvor Carsten med vid og viden gennemhuller et forsøg på at så tvivl om Bibelens historiske troværdighed. Her blev jeg klogere og underholdt på samme tid!

LÆS BOGEN FRA ENDE TIL ANDEN – BRUG DEN SÅ SOM OPSLAGSVÆRK

Artiklerne er to til ti sider lange og dermed overskuelige, og Carsten formår at formidle ret tungt fagstof på en måde, så det bliver let forståeligt, brugbart og nærværende for alle os uden en baggrund i teologi eller arkæologi.

Hvordan skal du så bruge denne bog? Min anbefaling er, at du først læser den igennem fra ende til anden, for det kan man sagtens. Når du så læser i din bibel og ved, hvilken tidsperiode du er i, slår du op i bogen her og ser, om ikke Carsten har skrevet en artikel, der giver dig ny og overraskende viden om den konge, den præst, den krig, eller hvad det nu måtte være, du læser om.

Min egen oplevelse er, at ovenstående giver ny begejstring og fornyet tillid til, at det, jeg læser i Bibelen, rent faktisk er troværdigt.

Denne bog får mine varmeste anbefalinger. Se at få den anskaffet! ■

JAN HØJLAND

TIDLIGERE FORMAND FOR SELSKAB

FOR BIBELSK ARKÆOLOGI

JANHOJLAND@MAC.COM

Carsten formår at formidle ret tungt fagstof på en måde, så det bliver let forståeligt, brugbart og nærværende.

JEG FANDT TROEN PÅ JESUS PÅ ET NORSK BJERG

JACOB HAVDE INGEN INTENTION OM AT BLIVE KRISTEN, MEN EN KRISTEN MANDETUR I DE NORSKE BJERGE MED STORE NATUROPLEVELSER OG ET STÆRKT KAMMERATSKAB FJERNEDE HANS SKEPSIS.

”Efter turen til Norge var al min skepsis og ikke-lyst til kirke, kristendom og Jesus væk.”

Det siger Jacob Hyrdum fra Hillerød, der var med på en 4M-vandretur i de norske bjerge i 2021.

”Turen var en gamechanger for mig. Noget ændrede sig i mig, og jeg sagde allerede i Norge, at jeg gerne ville noget mere. Troen på Jesus som min frelser var blevet levende for mig.”

Selv om der er gået to år, bæver hans stemme stadig, når han fortæller om turen.

”Det var en stor naturoplevelse og et fantastisk fællesskab. Og så var den bygget op om en begivenhed i Bibelen, hvor Jesu lidelser fyldte meget.

DET VIGTIGSTE VAR AT FINDE EN GOD SKOLE TIL BØRNENE

54-årige Jacob er ikke vokset op med en kristen baggrund.

”De første år af mit liv boede vi i Ghana og Kenya, hvor min far arbejdede for Danida. Arbejdet for Danida betød, at medmenneskelige værdier fyldte meget i mit banddomshjem, men vi gik kun i kirke en gang om året, nemlig til jul, og jeg opfattede folkekirken som

meget upersonlig,” siger han.

Hans vej ind i kristendommen begyndte med, at familiens to yngste børn havde brug for et skoleskift, og valget faldt på den kristne friskole i byen Johannesskolen.

”For os var det vigtigste af finde en god skole. På det tidspunkt lagde det hverken noget til eller trak noget fra, at det er en kristen skole,” siger han.

Børnene kom imidlertid hjem og stillede mange spørgsmål, og det førte til, at Jacobs kone, Louisa meldte sig til et kristendoms kursus, som Johannesskolen og Hillerød Frimenighed holdt i fællesskab. I forlængelse af kurset fortsatte hun i en bibelstudiegruppe.

Hun tog også nogle gange til gudstjeneste i Hillerød Frimenighed, mens Jacob holdt sig lidt på sidelinjen.

”Jeg syntes, at det var meget fint, men havde ingen intention om at blive en del af det,” siger han.

MAN SKAL BARE TAGE IMOD INVITATIONEN

En dag fik Jacob imidlertid en invitation fra en far til en pige i hans datters klasse.

”Han skulle på en 4M-tur til Norge

4MDK

4M I DANMARK

4M er et verdensspændende kristent mandefællesskab.

Deres formål er, at mænd kommer til at leve i tjeneste for Bibelens treenige Gud ved at begive sig ud på et eventyr med hele deres sind, krop og sjæl.

Den nystartede danske afdeling af 4M arrangerer den 9.-12. november en 72-timers vandretur i Oksbøl-området.

Se mere på 4mdk.dk

Turen var en gamechanger for mig.

> Jacob deltager jævnligt i bålaftener sammen med de andre mænd fra 4M. Han sætter pris på det særlige fællesskab, de har.

og spurgte, om jeg ikke havde lyst til at tage med,” fortæller han.

Han kunne ikke fortælle så meget om, hvad turen gik ud på, da det ligger i konceptet, at man skal være klar til at kaste sig ud i det uvisse.

”Jeg var temmelig skeptisk, men han fik mig overtalt, og det er jeg virkelig glad for. Man kan have så mange forbehold, men det er ligesom med troen – man skal bare tage imod invitationen,” siger Jacob.

Indtil da havde Jacob brugt al sin tid sammen med sin familie, men fordi det var en mandetur, fik han noget tid, hvor det bare handlede om ham.

DET STÆRKESTE ER, NÅR VI BEDER FOR HINANDEN

Før turen til Norge, havde Jacob ikke haft et behov for et åndeligt liv, men da han kom hjem, var han klar til, at han og hans kone meldte sig ind i Hillerød Frimenighed, hvor datterens klassekammerats familie også kommer.

”Louisa havde haft otte ensomme år

Tro er noget, der begynder spinkelt og famlende, men udvikler sig hen over tid.

alene som kristen, men nu ville vi det lige meget. Vi hører sammen, og det fungerer ikke, hvis den ene vil og den anden ikke,” siger han.

Nu kommer parret regelmæssigt til gudstjenesterne, ligesom Jacob også er med til bålaftener i den nystartede danske afdeling af 4M. Begge steder kan hans nyfundne tro på Jesus få lov til at vokse.

Tro er nemlig noget, der begynder spinkelt og famlende, men udvikler sig hen over tid, har han erfaret.

”At 4M er et mandefællesskab, giver tryghed til at tale om problemstillinger, som jeg nok ikke havde lyst til at

tale om i en blandet forsamling. Her er mennesker, der ved en masse om Bibelen, og som gerne vil dele.”

Hvis han skal sætte ord på det allerstærkeste, er det, at de beder for hinanden.

”Det er helt nyt for mig at bede sammen med andre. Jeg famler lidt efter ordene, og der er en blufærdighed, jeg skal komme over. Men jeg vil gerne, og det gør mig meget rørt, når de andre beder for mig.” ■

SOCIALPÆDAGOG TIL BOFORM

Har du en struktureret tilgang til arbejdet, og har du hjerte for voksne med nedsat psykisk og fysisk funktion, så overvej jobbet hos Solglimt.

Solglimt er en døgninstitution, der bygger på kristne værdier, og vi leder efter en kollega, som deler det grundsyn.

Vores pædagogiske arbejde fokuserer på at gøre beboerne ansvarlige i deres eget liv. Derfor ser vi dagligdags opgaver som en mulighed for at støtte dem, så de selv gør alt det, de kan.

Vi tilbyder dig et meningsfyldt job i gode rammer, med stor frihed og med gode efteruddannelsesmuligheder. Du bliver pædagog for alle beboere i de forskellige vagter – og derudover kontaktperson for enkelte beboere.

Opgaver

- Støtte og hjælpe beboere i dagstruktur, gøremål, aktiviteter, fællesskaber, valg og beslutninger – og meget andet
- Sikre, at indsatsen er ud fra den kommunale handleplans mål

Kompetencer

- Uddannet socialpædagog
- Ser menneskets potentiale trods begrænsninger
- Er systematisk og skaber strukturerede rammer for opgaverne

Nysgerrig?

Læs mere om opgaver og ønskede kompetencer på solglimt-vildbjerg.dk

Kom til orienteringsmøde
27. september kl. 16-18
– eller kontakt forstander
Jan Lavdal på tlf. 2424 9703
eller mail: soljl@diakon.dk

Ansøgning

Ansøgningsfrist: 5/10.
CV og motiveret ansøgning skal uploades via solglimt-vildbjerg.dk

Tiltrædelse: 1/11 eller efter aftale.

MISSION AFRIKA SØGER BOGHOLDER

Er du knivskarp på bogholderi?
Har du lyst til at være en del af et dynamisk arbejdsmiljø?

Som bogholder i Mission Afrika bliver du en del af økonomi- og administrationsteamet og bliver involveret i mange af teamets opgaver.

Dine opgaver og ansvarsområder

Kreditorstyring, løn og afstemninger

Genbrugsbutiktsregnskaber

Hjælpe med måneds-/årsafslutning

Vores ønsker til dig

Du er knivskarp på bogholderi

Dine IT-kompetencer omfatter Business Central/NAV/Navigation og Dataløn.

Du arbejder proaktivt og overholder deadlines

Du trives med frihed under ansvar

Arbejdssted: Mission Afrika, Viaduktvej 5A, 8260 Viby

Tiltrædelse: 1/12 2023 eller efter aftale.

Ansøgningsfrist: 20. oktober kl. 12.

missionafrika.dk/jobopslag

Mission
AFRIKA

VI SØGER EN NY PRÆST

Vi har brug for en præst, der:

- brænder for og lever i overensstemmelse med evangeliet
- vil forkynde Guds Ord rent, klart, kærligt og frigørende
- har omsorg for menighedens og medlemmernes liv
- har lyst til at arbejde med unge og give alle plads i gudstjenesten
- minimum har 3-5 års relevant erhvervs erfaring
- bor i eller omkring Aarhus
- selv kan tilrettelægge sin arbejdstid

Det er ikke en forudsætning, at du har en kandidatgrad i teologi. Vi leder efter et åndeligt modent menneske med teologisk indsigt.

Ansøgningsfrist 1. november 2023. Se hele jobopslaget på Aroskirkens hjemmeside under fanen "Ansættelse af præst"

Vil du høre mere? Eller er du klar til at sende dit CV og en ansøgning?

Kontakt formand Jørgen B. R. Lodahl på:

formand@aroskirken.dk
20 33 76 34

AROSKIRKEN
LUTHERSK MISSIONS FRIMENIGHED I ÅRHUS

COMPOUNDERS

MW Compounders er en dansk børsnoteret investeringsforening. Foreningen er udbyttebetalende og har investeret i 20-30 globale compounder-aktier.

Læs mere på vores hjemmeside: mwcompounders.dk

Kontaktpersoner:

Johannes Møller: 61 31 64 85 Dan Vejse: 26 83 37 44

Lejligheder i Aarhus

 Solrig altan og lynhurtigt fibernet

 Gratis parkering og delebil

 Gratis nyttehave og plads til husdyr

 Hejredalsparken.dk
Vi har boligerne – Kom med din hverdag

 Priser fra 6.480 kr.

BIBEL
LÆSER
RINGEN

PODCAST FRA

Bible!Break
EN BIBELÅBNER TIL ØRENE – OG HJERTET

penta byg a/s

HOVED- OG TALENTREPRISER

pentabyg.dk

KIRKEMUSIKER SØGES

TIL NØRRELANDSKIRKEN, HOLSTEBRO

Vil du være en del af et levende menighedsfællesskab, og brænder du for at dele evangeliet om Jesus via sang og musik?

Så er vi måske noget for dig

Og hvis du

- har lyst til at medvirke til gudstjenester ca. hver anden weekend
- nyder samarbejde med frivillige
- måske har lyst at prøve kræfter med Gospel-Kids, babysalmesang eller demens-salmesang

Så er det dig vi mangler!

Vi tilbyder ansættelse på 21 timer om ugen fra 1. november 2023

Ansøgningsfrist 19. oktober 2023 kl. 12.00

Se hele job-opslaget på www.noerrelandskirken.dk, hvor der også er link til at søge stillingen

Ansøgningsfrist

19/10

kl. 12.00

 NØRRELANDS
KIRKEN

 Jakobskolens

Er du Jakobskolens nye skoleleder?

Drømmer du om at lede en veldrevet kristen friskole?
Er du en tydelig og tillidsskabende leder?

Dine opgaver og ansvarsområder

- Pædagogisk og strategisk ledelse
- Fortsat udvikling af skolens tilbud og rammer

Vores ønsker til dig

- Du går forrest i at udleve skolens værdigrundlag
- Du kan sætte retning og sætte rammer

Vi tilbyder

- Et spændende lederjob på en fuldt udbygget skole
- Dydige og engagerede medarbejdere

Tiltrædelse: 1/12 2023 eller efter aftale.

Se fuldt stillingsopslag på jakobskolens-aarhus.dk

Ansøgningsfrist: 11/10-2023.

 MentalTouch
Rekruttering

MentalTouch hjælper Jakobskolens med at rekruttere til denne stilling. Kontaktoplysninger og link til uploading af ansøgning: Se stillingsopslaget.

TRO & MISSION

Udgives af Luthersk Mission,
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
dml@dml.dk / 48 20 76 60
www.dml.dk

TRYK

Jørn Thomsen Elbo
Oplag 2.600
ISSN 2446-4147
ISSN 1601-975X (Tro & Mission online)

ANSV. REDAKTØR

Morten Holgård Tychsen
mht@dml.dk / 28 95 65 03

REDAKTION

Kaja Lauterbach, journalist/red.sekr.
Karin Borup Ravnborg, journalist
Amalie Puggaard Poulsen, grafiker

Ideer og artikelforslag modtages gerne på
tm@dml.dk / 48 20 76 80.

Magasinets indhold er ikke nødvendigvis
udtryk for LM's ledelses holdninger.
Bibeltitater er fra den autoriserede oversæt-
telse, © Det Danske Bibelselskab 1992.

ABONNEMENT

Danmark: 450 kr. pr. år.
Unge under 30 år: 225 kr. pr. år.
Udlandet (herunder Færøerne og Grøn-
land): 550 kr. pr. år.
Netabonnement: 225 kr. pr. år (unge under
30 år: 125 kr. pr. år)
Alle beløb + 40 kr. i gebyr, hvis man ikke er
tilmeldt betalingservice.
Abonnementet løber, til det bliver opsagt.
Ved adresseændring bedes oplyst både
gammel og ny adresse.

ANNONCER

Annoncer til næste nummer skal være re-
daktionen i hænde senest tirsdag den 10.
oktober 2023.
Se priser og betingelser på troogmission.dk.

NÆSTE NUMMER

Tro & Mission nr. 13/2023 udkommer 20.
oktober.

KODE TIL TRO & MISSION ONLINE

3. kvartal 2023: T&M-3kvt.2023
2. kvartal 2023: T&M-2kvt2023

STØT LM

Gaver til missionsarbejdet sendes til konto
2230 - 0726496390 eller via MobilePay 66288.
Se også dml.dk/stoet.

JULIE SOLGAARD

MISSIONÆR I PERU
JSO@DLM.DK

EN GLÆDE, NÅR NYE I KIRKEN INVITERER ANDRE MED

Hvad laver du lige for tiden?

Jeg er ved at forberede mig lidt til en konference, som vi skal have i Copacabana ved Titicaca-søen i Bolivia, tæt på grænsen til Peru, med vores norske kollegaer, som arbejder i disse to lande. Vi har for nylig fået nye kollegaer, som Emil og jeg glæder os til at lære at kende.

Hvad er dine planer for den kommende tid?

Sammen med præsten her i Cuzco har vi aftalt at skulle planlægge et arrangement i samarbejde med den nationale kirkes familieprojekt, der blandt andet har en ansat i Juliaca. Det bliver spændende!

Er der noget, som har glædet dig særligt på det seneste?

At der har været flere nye interesserede med i menighederne i Pucyura og Cuzco. Det glæder mig rigtig meget, når nogle af dem, der for nylig selv er blevet inviteret med til en aktivitet i kirken, begynder at invitere familie eller venner med.

Er der et forbøns- eller takkeemne, du gerne vil dele?

Bed gerne om, at det må lykkes for den nationale kirke at finde en ny præst til at overtage jobbet i Cuzco efter den nuværende, der ønsker at stoppe snart.

Hvad laver du i fritiden?

Jeg hygger mig derhjemme eller på spændende udflugter med Emil og vores børn i skønne Cuzco og omegn. Ellers nyder jeg at mødes med vores venner i hjemmene, på udflugt eller på en af byens mange hyggelige caféer.

Er der et bibelvers, du er særligt glad for?

Salmernes Bog 25,4-5: "Vis mig dine veje, Herre, lær mig dine stier! Vejled mig i din sandhed og belær mig, for du er min frelses Gud, til dig sætter jeg altid mit håb."

De vers synes jeg, kan være en fin bøn at bede. De hjælper mig til at sætte ord på mit ønske om at leve mit liv efter Guds vilje, og samtidig minde de mig om, at min frelse og dermed også mit håb, er at finde hos Gud.

TEMA: MAGT OG MISBRUG

Magt er en god ting, men den kan også misbruges. Værst er det, når magten udvikler sig til manipulation og overgreb.

Selvom det kan være svært at tale om misbrug og overgreb, må vi ikke være styret af berøringsangst, men have et sprog for det og en procedure for, hvordan vi skal handle, når vi står med en mistanke.

Som kristne er vi nemlig ikke garderet imod, at overgreb kan finde sted i vores sammenhænge.

Man kan man være fristet til at holde det internt for ikke at skade kirken og kirkens ry. Og det er rigtigt, at overgreb skader kirken, men den skade skete allerede, da overgrebet skete.

IRENE RØNN LIND, SIDE 26